

ORIGIN Architecture
& Engineering bvba
t.a.v. B. Pecheur en Ch. Nys
Kartuizerstraat 17
1000 Brussel

Brussel,

U/Ref : MB/Origin bpe/05-0153
O/Ref : GM/BXL2.1516 – 2.168/s.372
Bijlage : 1 dossier

Geachte,

Betreft : BRUSSEL. Haringstraat 14-18 / Grote markt 28. Restarautie van gevels, daken en structuur. Principeadvies.

In antwoord op uw schrijven van 1 juni 2005 hebben wij de eer u te melden dat de Commissie gunstig principeadvies heeft uitgebracht over de bovenvermelde aanvraag.

De principeaanvraag omvat een voorontwerp voor de restauratie van daken, gevels en houten structuurelementen van de panden aan de Haringstraat 14, 16, en 18 en de Grote Markt 28. Het dossier is goed gedocumenteerd en bevat reeds meerdere voorstudies (historische studie vergezeld van relevante bronnen; opmeting met gedetailleerde beschrijving; technische toestand of pathologie). Een beschrijving van de nog uit te voeren sonderingen en materiaalonderzoeken werd eveneens toegevoegd. De gebouwen werden ook bezocht door de KCML en de DML, in aanwezigheid van de ontwerpers en de bouwheer.

De algemene benadering van de problematiek is conserverend, dus met een maximaal behoud van oorspronkelijk materiaal en met herstel, waar mogelijk, van de referentietoestand. De Commissie onderschrijft deze aanpak volledig.

- Voor het hoekhuis Grote Markt 28 is de referentieperiode de periode 'Buls', d.w.z. 1895-1899, de periode waaruit de huidige voor- en zijgevel langsheen de Haringstraat dateren; deze delen werden toen immers gereconstrueerd, hetgeen uitgebreid gedocumenteerd is door archiefmateriaal. Verder onderzoek naar de polychromie van gevelsculpturen (wapenschild van Brabant op eerste verdieping) en raamkozijnen zal toelaten hiervoor een correct detailontwerp te maken.

- Voor de huizen nrs. 14, 16 en 18 in de Haringstraat is de referentieperiode, op de uitstalramen van de begane grond na, de wederopbouw na het bombardement van 1695: zij zijn immers nog grotendeels in deze toestand bewaard.

Voor de gevelafwerking blijft men bij de bepleistering (kleur "Franse" steen), die zal worden gerestaureerd. Daar waar ze verdwenen of in te slechte staat is zal een nieuwe bepleistering worden uitgevoerd. De analyse van de bestaande bepleistering en de samenstelling en uitvoering van de nieuwe bepleistering die hier compatibel aan is, moeten in het uiteindelijke dossier worden gepreciseerd. Ook het onderliggende baksteenparement is op sommige plaatsen sterk beschadigd

zodat restauratie nodig is. Dit is ook op technisch vlak aan te raden, gezien de staat van het gevelparement.

De lacunes in het baksteen metselwerk zullen met aangepaste, identieke recuperatiebaksteen worden aangevuld. Dit punt dient nog verduidelijkt te worden (herkomst van de recuperatiebakstenen, omschrijving van de gebruikte bakstenen in de verschillende panden - het dossier maakt bijv. geen expliciet onderscheid tussen de vermoedelijk vroeg 18de-eeuwse baksteen en de 19de-eeuwse 'klampsteen'). Hetzelfde geldt voor de elementen uit natuursteen. De Commissie vraagt deze ook nauwkeuriger te identificeren ; de vage aanduiding als 'Franse' steen in de legendes moet gepreciseerd of aangepast worden.

De belangrijkste probleemzones situeren zich ter hoogte van de geveltoppen van nrs. 14, 16 en 18. De technische staat is dermate slecht, dat demontage en identieke heropbouw voorlopig de enige optie lijken. In afwachting van de definitieve consolidering worden netten geplaatst om vallend materiaal op te vangen. De precieze staat van de geveltoppen moet nog onderzocht worden met een hoogtewerker. Op basis van dit grondig onderzoek moeten de interventies gedetailleerd worden beschreven. De Commissie vraagt de demontage in de mate van het mogelijke te beperken. Ze vraagt ook zorgvuldig aan te geven welke elementen gerecupereerd kunnen worden, indien dit toch onafwendbaar zou blijken. De identieke heropbouw moet nauwkeurig beschreven worden aan de hand van gedetailleerde opmetingen en uitvoeringsplannen.

Voor de gevel van Grote Markt 28 stellen zich minder problemen van vervanging. Algemeen genomen kan het volstaan de natuursteen (vooral pilasters en balkwerken) plaatselijk te consolideren. Zwakke punten zijn de metalen verankeringen van deze elementen en de loden afdekking die begin 20ste eeuw systematisch op alle horizontale lijsten werd aangebracht. Het uitvoeringsdossier zal hieraan bijzondere aandacht moeten besteden, want van demontage kan hier niet zomaar sprake zijn.

Wat het schrijnwerk betreft is geopteerd om de bestaande ramen zoveel mogelijk te behouden en te restaureren. Slechts ramen die reeds op ongelukkige wijze vervangen werden (vb. het rechterraam van de 1e verdieping van het nr.18) zullen hermaakt worden op basis van de te behouden modellen.

De voornaamste wijzigingen die voorgesteld worden ten overstaan van de bestaande toestand situeren zich op het niveau van de begane grond van de voorgevels. Verschillende voorstellen worden geformuleerd om het uitzicht hier te verbeteren en ondoordachte ingrepen die de leesbaarheid aantasten te verwijderen. Het bronnenmateriaal (foto ca. 1895, gevelplan 1916) laat in het geval van nrs. 16 en 18 toe terug te keren naar meer correcte kozijnen en deurpanelen op het gelijkvloers, passend bij de referentietoestand van de Grote Markt (late 19de eeuw). Voor de detaillering kan men zich inspireren op nog bestaande gelijktijdige pui in de buurt.

Het is niet mogelijk terug te keren naar een vergelijkbare toestand voor de pui van nr. 14, daar de linkertravee nu de toegang vormt tot een onafhankelijk pand achteraan (nr. 12) en dus geen voorwerp uitmaakt van dit ontwerp. Hier wordt dus een nieuwe, maar bij de andere passende invulling ontworpen.

De Commissie onderschrijft deze principes, waarvan de details moeten worden voorgelegd. Voor wat het detail van het nieuwe uitstalraam van het nr. 18 betreft, meent de Commissie dat de

proporties, meer bepaald de kroonlijsthoogte en de afstand tot de vensterdorpels van de eerste verdieping, iets nauwkeuriger bestudeerd moet worden (de kroonlijst van de vitrine lijkt iets hoger op de archiefdocumenten dan in het voorontwerp). Deze reconstructie zou daarenboven gekoppeld moeten worden aan een nieuwe bestemming van het gelijkvloers van het nr. 18, dat momenteel dienst doet als opslagplaats voor het restaurant.

Voor wat de houten binnenstructuren betreft zal, na bijkomende sondering, eveneens lokaal worden ingegrepen met maximaal behoud van oorspronkelijk materiaal. Nrs. 14 en 16 hebben nog hun oorspronkelijke dakspanten, nr. 18 enkel in het deel aansluitend bij de gevel (1 spant). Detailplannen geven onderdeel per onderdeel aan dat in alle gevallen conserverend wordt opgetreden, o.a. door consolidatie van verzwakte verbindingen met bouten, behandeling van elementen, enz.. Bepaalde onderdelen zullen echter vervangen moeten worden, zoals de totaal verrotte muurplaten, kepers en enkele knooppunten. Ook moeten mankerende schoren weer toegevoegd worden. De aanbeveling is dat dit alles gebeurt in een aangepaste houtsoort en met een traditionele detaillering.

De dakspanten van Grote Markt 28 worden op dezelfde manier behandeld als die in de Haringstraat; de voornaamste vervanging zou de nokbalk zijn, die nu bloot staat aan weer en wind.

Als besluit onderschrijft de Commissie de voorgestelde restauratieprincipes en conserverende benadering. Ze vraagt de resultaten van de nog uit te voeren sonderingen en voorstudies zo veel mogelijk in de definitieve vergunningsaanvraag te integreren en de interventies aldus precies te lokaliseren en te kwantificeren.

Tot slot moedigt ze de eigenaar aan in een volgende fase ook de interieurs te herwaarderen. Deze bevatten nog enkele historisch zeer waardevolle elementen, die niet alle in het beschermingsbesluit zijn opgenomen. Nr. 16 herbergt bijvoorbeeld nog een oorspronkelijke, vroeg 18de-eeuwse spiltrap op zijn hoogste verdiepingen. De schouw op de 3^e verdieping van Grote Markt 28 werd waarschijnlijk van elders naar hier gebracht (te smal in verhouding tot de hoogte), maar de schouwvragen zijn authentiek 17de-eeuws. Gezien de huurders reeds op eigen initiatief werken zonder vergunning uitvoerden en er zich gevaarlijke situaties voordoen (zoals los liggende elektriciteitskabel) dringen zich ook korte termijn een aantal bijkomende werken op om de gebouwen te beschermen.

Met de meeste hoogachting,

G. MEYFROOTS
Adjunct-secretaris

J. DEGRYSE
Voorzitter

Kopie naar : B.R.O.H. – D.M.L. van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
 B.R.O.H. - D.S. van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest